

RESTITUIREA OPEREI LUI ION BUZDUGAN

Abstract. The reviewer records the appearance at the ASM Publishing *Știința* of 2 volumes of „Scrieri” from the work of the poet, the journalist, the folklorist and the translator Ion Buzdugan; this publication is important for at least two reasons: first of all because it is the first edition showing all the departments of his work and then because the notes and the critical comments that accompany it offers to the contemporary literary researcher a wider database and a base of sources regarding the literary process from the inter-war Bessarabia.

Keywords: typical Bessarabian, the caste of „minors” and of „medians”, expeditious treatment, affectionate tone, balanced tone, honorable place, passable labour conscription.

Din cel puțin două motive este binevenită editarea operei lui Ion Buzdugan în două cuprinzătoare volume, îngrijite și tipărite de Mihai Papuc și fiul său, Teodor Papuc, la Editura *Știința* din Chișinău, în 2014: mai întâi pentru că este prima ediție care prezintă toate compartimentele operei acestuia și apoi pentru că observațiile critice care vor fi prilejuite de ediția de acum vor putea să se raporteze la receptarea anterioară a poetului basarabean. Un anume sentiment de insatisfacție față de unele opinii drastice se resimte, spre exemplu, în ceea ce scrie Mihai Cimpoi în ediția a treia a cărții sale *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* (Chișinău, 1996): „Expediat prea ușor în tagma «minorilor» și «medienilor», Ion Buzdugan capătă contururi viguroase de creator liric important, tipic basarabean, ce dă glas «lumii jalei și durerii» și, totodată, renun-

ță la registrul minor, urieșizând și eroizând viziunile”. Aceeași insatisfacție este declarată și în studiul introductiv la ediția de acum, semnat de Eugen Lungu, care scrie: „Ion Buzdugan a scos în România interbelică câteva volume. Acestea vor fi comentate, mai ales *Miresme din stepă*, scurt și zgârcit de Perpessicius, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Simion Mehedinți, Nichifor Crainic, Pamfil Șeicaru, V. Șerban ș.a. Cele trei istorii publicate între războaie (Nicolae Iorga, 1934; E. Lovinescu, 1937; G. Călinescu, 1941) îl tratează expeditiv. Iorga, atent cu «marginile» proaspăt alipite României, e mai generos, Lovinescu îl bifează doar ca unitate statistică, iar Călinescu îi pomenește numele în treacăt, «la pachet», într-un text dedicat lui Pan Halippa, neuitând însă să-i inventarieze în ciclopica *Bibliografie a Istoriei...* cărțile apărute între timp. Faptul că îl cunoscuse perso-

nal pe militantul politic Ion Buzdugan îi prilejuiește lui Iorga și alte pagini de caldă evocare a compatriotului nostru (vezi tableta *Suflet basarabean*)”.

Personal, am remarcat, cu încântare, că în amintitul studiu introductiv, Eugen Lungu consemnează laudativ rândurile pe care le-am scris în *Dicționarul folcloriștilor*, pe care l-am tipărit în 1979, împreună cu Sabina-Cornelia Stroescu, în care, scrie Eugen Lungu, Buzdugan „figurează cu drepturi depline de folclorist român”, și remarcă tonul afectuos al prezentării noastre.

Remarcăm tonul așezat, cumpănit al aprecierilor lui Eugen Lungu asupra operei lui Buzdugan: „În context general-românesc, recente volume îl vor găsi și lăsa pe Ion Buzdugan acolo unde l-a fixat istoria și modesta sa avuție literară: pe raftul doi. Chiar dacă în generația și în timpul său el are o prestație literară pasabilă, nefiind nici în capul topului, dar nici ultimul citat pe ordinea de zi. În strictul areal al interbelicului basarabean el însă nu are egali, căci e departe înaintea tuturor. Inclusiv a lui Alexei Mateevici, căruia destinul nu i-a fost propice pentru a-și depăși nesiguranța și ezitățile inerente vârstei. Opera lui Ion Buzdugan nu face dovada unei culturi prea extinse a autorului ei, dar acolo unde nu i-au ajuns cunoștințe sau îndemănare, inima sa largă a complinit totul. De aceea îi vom găsi un loc onorabil în memoria noastră. Acolo unde e puțin, totul contează”.

Ediția conține nu doar volumele de versuri tipărite, *Miresme din stepă* (1922), *Țara mea* (1928), *Păstori de timpuri* (1937), *Metanii de luceferi*

(1942), ci și versurile rămase în periodice și în manuscrisele inedite: *Podgorii de aramă*, *Pietre de temelie*. *Balada morții cronicarului Miron Costin*, publicistica, corespondența și *Cântece de durere*. *1905-1908* (Poezii cu caracter național-popular), acestea de la urmă puse la sfârșitul volumului pentru că sunt mai mult niște încercări.

Volumul al doilea cuprinde *Folclor. Tradiții populare și Traduceri*. Folcloristul este și el prezentat nu doar cu cele două volume tipărite, *Cântece din Basarabia* (1921) și *Cântece din Basarabia* (1928), ci și cu inedite: *Din folclorul basarabean*. *Bucăți culese de Ion Buzdugan în anii 1912-1915* și *Tradiții nuptiale*. *Cântece haiducești*. În nota la ediție se menționează că aceste manuscrise le-au fost semnalate editorilor de autorul acestor rânduri.

În fine, în secțiunea *Traduceri* (p. 216- 517), sunt adunate pentru prima dată la un loc tălmăcirile din Pușkin, Lermontov, Taras Șevcenco, Paul Verlaine, Mihail Koțiubinski, Ivan Bunin, Valeri Briusov, Aleksandr Blok, Constantin Balmont, Andrei Belâi, Esenin și Gorki. La puțin după decesul lui Ion Buzdugan (1967), i-a apărut, în colecția *Biblioteca pentru toți*, traducerea *Evgheni Oneghin*, de Pușkin. În prefața la traducere, Perpessicius, bun prieten al lui Buzdugan, mărturie în acest sens fiind și scrisorile dintre ei, date acum în această ediție, apreciază că, în cadrul traducerilor în versuri din literaturi străine, traducerea făcută de Buzdugan „va figura oricând printre cele dintâi”.

Ediția este însoțită, în volumul întâi, de un foarte documentat capitol de *Repere cronologice. Viața și opera* și de câte unul de *Note și comentarii* la texte în ambele volume.

Din reperele cronologice decupăm o pagină strălucită din cuvântările patriotului Ion Buzdugan, și anume declarația sa în ședința istorică a Sfatului Țării de la 17 martie 1918: „Las’ ca poporul nostru, țara noastră și toată lumea să știe că noi, românii basarabeni, care am suferit un veac întreg sub jugul țarismului rus, că noi toți dormim unirea cu frații noștri de peste Prut, că noi vroim să fim și să rămânem pentru totdeauna împreună cu toți românii. Să știe toată lumea că noi vroim unirea tuturor românilor, de partea aceasta

a Prutului și de cealaltă a Carpaților într-o Românie Mare, una și nedespărțită. Și în această oră solemnă, eu, domnilor deputați în fata întregului popor și a urmașilor, în fata istoriei și a omenirii întregi vă invit să vă faceți datoria până la sfârșit – să votați deschis și curajos unirea Basarabiei cu România. În special adresez această rugămintă către țăranimea muncitoare, mai cu seamă cea moldovenească și zic: pentru binele întregii țărăniimi, pentru binele poporului nostru moldovenesc și a tuturor urmașilor, datoria Domniilor Voastre, țărani moldoveni, să votați pentru unire. Fiți tari și îndepliniți-vă datoria, fiindcă ceasul Unirii a sunat”. Înflăcărate și drepte cuvinte, rostite de un sincer și curajos român.

Dr. Iordan DATCU
(București)